

ВЕЩАКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДЕТЕЙ

THE RAINBOW
A CHILDREN'S MAGAZINE

УВАГА БАТЬКИ! Просимо перевірити на адресі „Веселки”, доки заплачена передплата за Вашу дитину. Вирівнюйте передплату і надсилайте нові передплати!

АДМІНІСТРАЦІЯ „ВЕСЕЛКИ”

Прочитаймо спільно кілька листів від наших найменших читачів:

Христя Галібей пише: Дорога „Веселко”! Я маю шість років і ходжу до першої класи американської школи. По-українськи вчить мене мама вдома. Я дуже люблю „Веселку”, передусім різні загадки. Хотілося б мати книжку з самими загадками. Моя сестричка Таїса й братчик Дашко поздоровляють Тебе також.

А ось лист від Олесея Кузичина: Дорога „Веселко”! Я маю п'ять років і вже навчився писати й читати. Найбільше люблю казочки, Богдана-характерника і веселі історії з образками.

Малий Роман Коструб'як, учень другої класи, прислав такого листа: Дорога „Веселко”! Тішуся кожним числом журналу. Мене все в ньому цікавить. Посилаю передплату й дарунок-пожертву на пресовий фонд.

Дуже гарного листа написала Оксана Анастасія Виницька з Шевінігену, Канада: Дорога „Веселко”! Я маю платівку „Пісні й казки”, про яку ти написала, і дуже люблю її слухати. Найбільше сподобалися мені пісні „Гей же, ставайте рядами” і „Котику, котику, де ти бував?” Мій братчик Моко (Роман) дуже сподобав собі пісню „Ходить гарбуз по городу”. Я скоро буду мати шість років, а Моко вже має чотири. Ми маємо багато дитячих книжок різними мовами, найбільше українських, бо аж 69, англійських 21, французьких 9. Незабаром будемо мати в нашій бібліотеці сто книжок.

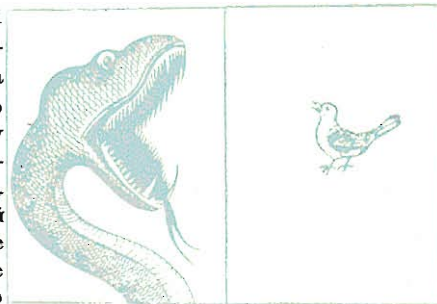
Відповідь Редакції: Дорогі Діти! Дуже приємно було нам читати Ваші листи. Ви такі маленькі, а вже добре читаєте й пишете рідною мовою. Тішить нас, що Вам подобається „Веселка” й що Ви їй допомагаєте передплатою та жертвами на пресовий фонд. Нам треба якнайбільше передплатників, щоб журнал розвивався. Тішить нас також, що складаєте собі власні бібліотеки з українськими книжками. У рубриці „Що читати” завжди обговорюємо нові книжки для дітей, які варто придбати для бібліотек. Вітаємо Вас щиро й бажаємо Вам успіхів у науці в новому шкільному році!

А ось ще лист від Тараса Дрозда з Шикаго, Ілліноїс: Дорога „Веселко”! Уже другий рік, як я читаю „Веселку”. Дуже люблю читати про Богдана, Козака-характерника. Так само сподобалися мені „Пригоди Вовка Неситого”. Як я читав оповідання про нечемного Снігура, то дуже сміявся з того, як Снігур спав у ліжку. А мій молодший братчик аж за боки брався від сміху! Па!

Відповідь Редакції: Дорогий Тарасе! Напевно Тобі сподобаються тепер веселі пригоди Гоци Драли й Гномика Ромтомтомника та смішні історії про Марушку Черепушку та Леся Побігдеса. Привіт!

НЕНАЖЕРЛИВИЙ ЗМІЙ

Поміж пташкою і змієм проведена лінія. Дивіться на цю лінію і швидко нахиліть голову так, щоб доторкнулися до лінії носом. Ненажерливий змій зразу ж проковтне пташку. Ніяк не наситити змія: сто разів нахилитися до лінії — сто пташок проковтне ненажера.

**

ЧИТАЧІ „ВЕСЕЛКИ”! З новим шкільним роком „Веселка” повинна бути в руках кожного школяра! Вона допоможе Вам вивчати рідну мову! З неї довідаєтеся про Землю Ваших Батьків — Україну! Багато шкіл вже передплатили „Веселку”, як обов'язкову доповняльну лектуру для вивчення українознавства. Прос'ть управителів і вчителів Вашої школи, щоб зробили це саме! Хай ніхто з Вас не буде без „Веселки”!

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Адреса: “SVOBODA” — “Veselka,” P. O. Box 346, Jersey City 3, N.J., U.S.A.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріали. Передруки нових творів і ілюстрацій, розміщених у „Веселці”, тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи Галини Мазепи. Розділові заставки М. Бутовича, Е. Козака, П. Холодного.

“THE RAINBOW” — “VESELKA”

published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street — Jersey City, N.J.

Subscription \$4.00 per year.

Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
І. Брикович — При ватрі

РОЛЯНИК

ПЕРШИЙ В ШКОЛІ ДЕНЬ...

Попрощавшись з лісом, полем,
Ми маршуємо до школи
Всі веселі, як ніколи,
Серед сміху і пісень;
Школа, наша друга мати,
Вже готова нас прийняти,
Тож у нас велике свято:
Перший, перший в школі день!

Починаймо з Богом діло
Пильно, радісно і сміло,
Попросім, щоб душу й тіло
Добрий Ангел нам стеріг —
Тож складім побожно руки,
Обіцяймо без принуки
Щиро братись до науки,
Бо лінивство — перший гріх!

Хто лінивий, хай не плаче,
Хай тих сліз ніхто не бачить,
Плач — то сором, не інакше,
З плаксіїв сміється світ;
Хто ж чи в будень чи й у свято
Вчиться пильно і завзято,
Той нам буде другом, братом,
І йому від нас привіт!

Михайло МАМОРСЬКИЙ

МОЛИТВА ШКОЛЯРІВ

Щедрі ласки даруеш, Боже,
Тим, що просять Тебе за них —
Хай же ласка Твоя допоможе
Нам у наших працях шкільних.

Подаруй нам, Господи, пильність,
Щоб ми пильні завжди були,
Щоб у школі ми пильно вчились,
І щоб труднощі перемогли.

Подаруй нам і чесність, Боже,
Хай від злого нас береже,
Щоб нечесне усе й негоже
Нам противне було й чуже.

Подаруй нам вірності силу,
Щоб у вірності ми, хоч малі,
Завжди Церкві вірно служили
І далекій своїй Землі.

Щоб любили ми рідну мову,
Цю пташину пісню в гаю —
Щоб молитвою рідним словом
Величали славу Твою.

ВАСИЛЬКІВ ЛИСТ

Володко і Славко були змалку близькими друзями. У школі, ще на українській землі, сиділи кілька років поруч на одній лавці, одного дня складали випускний іспит і потім на скитальщині проживали деякий час в одному таборі. Опісля доля розділила їх. Володко став лікарем і опинився в Канаді, а Славко вивчився на інженера в бельгійському місті Льєжі і там залишився працювати.

Хоч Володко і Славко проживали в різних країнах, один про одного не забували, бо дружба з шкільної лавки ніколи не минається. Часто обмінювалися листами, а згодом те саме почали робити їхні синки, Ростик і Василько.

„Мій тато дуже любить твого тата, — писав Ростик з Канади до Василька в Бельгії, — тож і я люблю тебе, хоч ніколи тебе не бачив. Та ми ще напевно побачимось. Твій тато — інженер, він збудує колись такого літака, що на ньому Ти, поспідавши в Льєжі, прилетиш до нас у Канаду на обід, а вечеряти будеш знов у своїй Європі”.

Василько запитав тата, чи це можливе, і тато потакнув, мовляв, такий час уже зовсім недалеко. Але, поки летіти в гостину до Канади, інженер Славко опинився з цілою родиною в Африці, в місті Лягосі, що є столицею молодого держави Нігерії. Там йому трапилася добра праця, уряд передав у його розпорядження гарне мешкання і авто, яким на дозвіллі міг він їздити з родиною.

Звінти, з чорної Африки, одержав Ростик від свого друга Василька цікавого листа.

„Дорогий Ростіку, — писав по-українському Василько, — я тепер проживаю, мов у зоологічному парку, серед мавп, папуг та крокодилів, і не можу надивитись на ті всі дива. Одного разу татко взяв собі відпустку, і ми поїхали авто на прогулянку в сусідню країну Дагомеї. Гарною асфальтовою дорогою понад морем доїхали ми до кордону біля села Гольо, де увічливі чорні поліцисти переглянули наші папери і підняли перед авто мальовану перекладину, що загороджувала дорогу. Вони всі говорять добре по-англійському.

В глибині країни Дагомеї зупинилися ми на короткий час спершу в маленькій її столиці Порто Ново, потім у найбільшому місті Котону, а заночували у селі Ганві над великим озером.

Знаєш, Ростіку, я такої оселі ще ніколи не бачив. Татко сказав, що це „африканська Венеція”. І справді, Ганві, як і Венеція, збудована на воді; хати стоять на дерев'яних стовпах, їхні покрівлі зроблені з осоки, а від дверей просто у воду ведуть широкі драбини. Вийде собі з хати ганвійський рибалка, його жінка або дитина, гульне з драбини просто у воду та й пливе собі, мов ри-

ба, до сусіда на балачку чи й подалі до громадського уряду або на пошту надати листа. Звичайно, є в них і човни, з яких вони ловлять сітями рибу, перевозять вантажі тощо.

Ночували ми в одній такій хаті, недавно збудованій, ще навіть не замешканій. Спалося дуже добре, крокодилів ми не боялися, бо нам сказали, що тут їх нема. Як смеркло, то озеро ніби зникло, а замість нього з'явилося під нашими ногами таке саме небо, як і над нами, засіяне зорями. Мені здавалося, що наша хата — то якась ракета, що летить собі тихесенько поміж плянетами. Мені ставало то радісно, то трохи страшно.

Уранці ми поплили човном по озеру. На середині озера зеленіли два невеличкі острови. Ми довідалися, що на одному з них є громадський уряд і пошта. На березі горіли рядком вогниці — то жінки варили в казанках їжу. Але чимало жінок варять такі у своїх дерев'яних хатах.

Ми поплили до другого острова, де стоїть школа. Наближався час навчання. Якийсь чоловік почав бити у великий бубон, глухий звук понісся далеко по гладкому дзеркалі води. Я думав, що зараз від хатин на палях почнуть відчалювати човни, в яких тати та мами перевозитимуть дітей до школи. Я розглядався кругом, але не побачив ні одного човна. Натомість було видно, як тут і там на озері злегка захвилювала вода, мов би в ній щось бовталось.

— Крокодили! — крикнув я і вхопив тата за рукав. — Утікаймо!

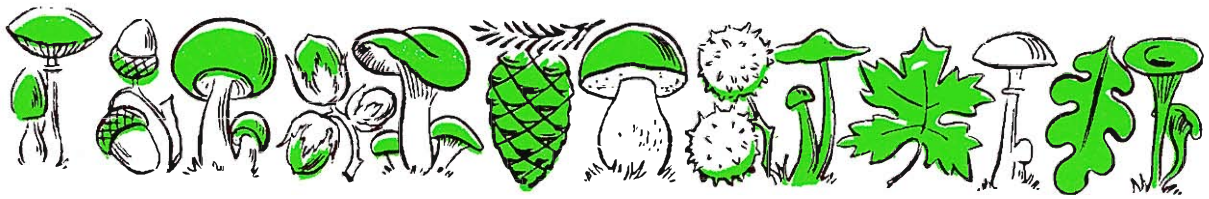
Тато засміявся і сказав:

— Не бійся! Казали ж тобі, що тут крокодилів нема! Це школярі поспішають до школи.

Я думав, що тато жартує, але справді за хвилину з усіх сторін на воді зачорніли кучеряві голівки дітей. Вони пливли легко, здавалося, без жадного зусилля, а на їх головах лежали книжки і зошити. Це мені найбільше сподобалося! Один школярик плив на боці, відпихаючись лише ногами, і в руці, піднесеній над водою, держав своє шкільне приладдя. А маленька дівчинка пливла горілиць, держала перед собою обома руками зошит і щось читала, мабуть повторяла шкільне завдання. Вона досить швидко посувалася вперед, перебираючи ноженятами, що служили їй краще, ніж який моторик.

Нам казали, що тут діти скоріше навчаються плавати, ніж ходити. Може там у вас, у Пласті потребують лоброго вчителя плавання? Спробуйте собі з Ганві яке дошкільнятко.

Поплававши по озеру, ми поїхали далі, аж до міста Абомею. Там я бачив палац муринського короля, музей та багато інших цікавих речей. Бувай здоров! Твій друг Василько”.

Алла КОССОВСЬКА

Ілюстрація Ю. КОЗАКА

ВЕСІЛЛЯ ЧОРНОГО ЖУКА

Чорний жук засватав муху —
Наробили в лісі руху,
Запросили до ставка
Рідних мухи і жука.

Опісля і інші гості,
Як багаті, так і прості,
Посідали всі рядком
Під дубочком, над ставком.

Коник-стрибунець старанно
Грав їм „форте” і „піяно”,
А бабки, як балеринки
(В них блискучі, сині спинки),
Танцювали гопака
Над поверхнею ставка.

Гостям бджоли мед носили
І служили, скільки сили,
А далекий родич мухи,
Джміль старий, глухий на вухо,
На весільне свято їй
Роздобув нектар з лелій.

А метелик джэнджуристий
Їй приніс росинки чисті.
Білу скатерть з павутиння
Виплів їй павук сумлінно,
Він жукові — рідний брат,
То ж йому він серцем рад!

У горнятка з жолудів
Наречений-жук налив
Із кульбабок молочка
Й сам ударив гопачка!

Муха лапками умилась
І сама в танок пустилась,
Гості узялись під боки
І пішли тут гоки-скоки!
Потім славу молодят
Заходилися співати.

А по співах наостанку
Всі послули аж до ранку.
Спогади лишилися милі
По жуковому весіллі.

БЛАГОСЛОВЕННИЙ УРОЖАЙ

В тропічній спеці зеленіли
Розлогі пальмові ліси,
І над Дніпром, немов над Нілом,
Цвів лотос, дивної краси.

Проїшли віки й тисячоліття —
Завмер під льодом пишний рай,
І, замість запашного зілля,
Похмура тундра вкрила край.

А час все плив і плив без впину,
Аж сонце блиснуло згори
І знову вкрили Україну
Степи, левади і бори.

Хвилюються пшеничні ниви,
І гнеться жито, наче гай,
В садах повніють вишні, сливи —
Благословенний урожай.

ПРИРОДА УКРАЇНИ — РОСЛИНИ Й ТВАРИНИ

ПРИРОДА УКРАЇНИ В ДАВНИНУ

Наші читачі знають уже дещо про тварин, які давно-колись жили на землях України. Тепер хочемо розповісти коротко про рослинний світ українських земель.

Красу рослинного світу в Україні можна побачити на кожному кроці, у кожній порі року. У дрімучих лісах-борах, влітку прохолодно, майже темно, бо густе листя закриває сонячне світло. Здається, що дерева шелочуть якусь таємничу казку. Ранком, ще до сходу сонця, починається тут чудовий концерт крилатих співаків-птахів. Співають і „солісти” і „хори”; стоїш і слухаєш, немов зачарований цим співом.

Зате страшно в лісі під час бурі. Деревя від подуву вітру гнуться і скриплять. Старих велетнів буревій валить на землю, ламас, і вони, падаючи, нищать своїх сусідів.

На луках-левадах весною і літом безліч різномалітних квітів. Тут і жовті козельці, і голубі незабудьки, і сині дзвіночки, і білі ромени, проліски та жерюхи, а серед них розставляють свої квіти-парасольки дика морква і кмен, похитуються квіти багатьох інших рослин, яких і перелі-

чити годі. Серед ланів пшениці, жита, ячменю і вівса червоніють польові маки, синіють волошки. Селяни не виривають їх з-поміж збіжжя, бо вони прикрашують поля і милують око. А коли зацвіте білим квітом лан гречки і понесе від нього запахом меду, то людина неначе впливається цим запахом. І ниви розцвілого синім квітом льону, і великі жовті голови соняшника, що повертаються за сонцем, усе це манить людину і каже їй хвалити Творця, що створив цю красу. Вишневі, яблуневі та сливові сади весною біліють і рожевіють своїм квітом, а восени золотіють стиглими яблуками і грушами, синіють сливами.

Так було колись, ще не дуже давно. Нині багато чого змінилося, бо большевицька влада винищує ліси, а селянам не дозволяє насаджувати свої власні садики.

Колись давно-давно росли на наших землях інші рослини. У лісах, замість теперішніх дубів, буків, грабину, смереки, сосни та ялиці, росли великі палороти, хвоці-скрипії та п'ядичі, яких тепер називають „свят-івановими батогами”. Вони виростали великі, немов теперішні дерева, і творили ліси, де жили таємничі створіння. Ці ліси

1) Глід; 2) Горлиця весняний;
3) М'ята холодна; 4) Конвалія
травцева.

1) Шипшина; 2) Звіробій звичай-
ний; 3) Ромашка аптечна; 4) Суши-
ця; 5) Золототисячник.

1) Лохина; 2) Хвоц польовий;
3) Кульбаба; 4) Грицики зви-
чайні; 5) Волошки сині.

згодом залила вода, вкрила їх намулом-землею, і вони по сотнях тисяч років перетворились у камінне вугілля. Ці колишні рослини — папороті, хвощі і п'ядичі — ще й нині ростуть на землях України, але вони змаліли й виродилися. Ви зустрічаєте їх і тут, в Америці та Канаді, під час таборування.

Проминали тисячоліття, зміналося підсоння нинішньої України, а разом із тим змінялася й рослинність. Наші предки, розвиваючи хліборобство, виплекали різні породи збіжжя та господарських рослин, як буряк, морква, петрушка, горох, фасоль, льон, коноплі та інші. По відкритті Америки почали плекати у нас привезені із-за океану картоплю, кукурудзу, соняшник і тютюн. З південної Європи прийшли на Україну — виноград, морелі і бросквини. Над берегами Чорного моря залишилися донні останки підтропічних рослин, які колись росли на півдні України: мірті, кипариси, фігові, помаванчеві та цитринові дерева. Тепер в степовій частині України плекають бавовну і пробують розводити риж.

Деякі рослини вигинули протягом тисячоліть, бо не сприяло їм підсоння. Залишилися тільки немов острівці цих рослин. Сюди треба зарахувати рододендрон, кущ, який росте на узбіччях Чорногори в Карпатах і літом вкриває верхи своїм червоним квітом. Цю рослину називають гуцули „бердулян”. Його побратим, також залишок давньої рослинності холодного підсоння, рододендрон жовтоцвітний або понтійська азалия, росте на Поліссі. У Карпатах залишилися ще й інші останки різних рослин, які вкривали в давнину ці гори. Тут росте дуже рідка рослина шовкова косиця — альпійський едельвайс, карлувата сосна — жереп, кедрина і тис. З кедрини і тису будували колись хати та хатне устаткування, бо матеріал з цих дерев гарний і тривкий. Тепер вони подибуються в Карпатах тільки де-не-де, бо їх здебільша вирубано, а нові ростуть дуже поволі. Із свідків колишньої рослинності України залишилися подекуди дикий шафран (крокус), вовче лико (невеликі кущі з пахучими квітами), зозулині черевички (порода орхідеїв) та інші рідкісні рослини.

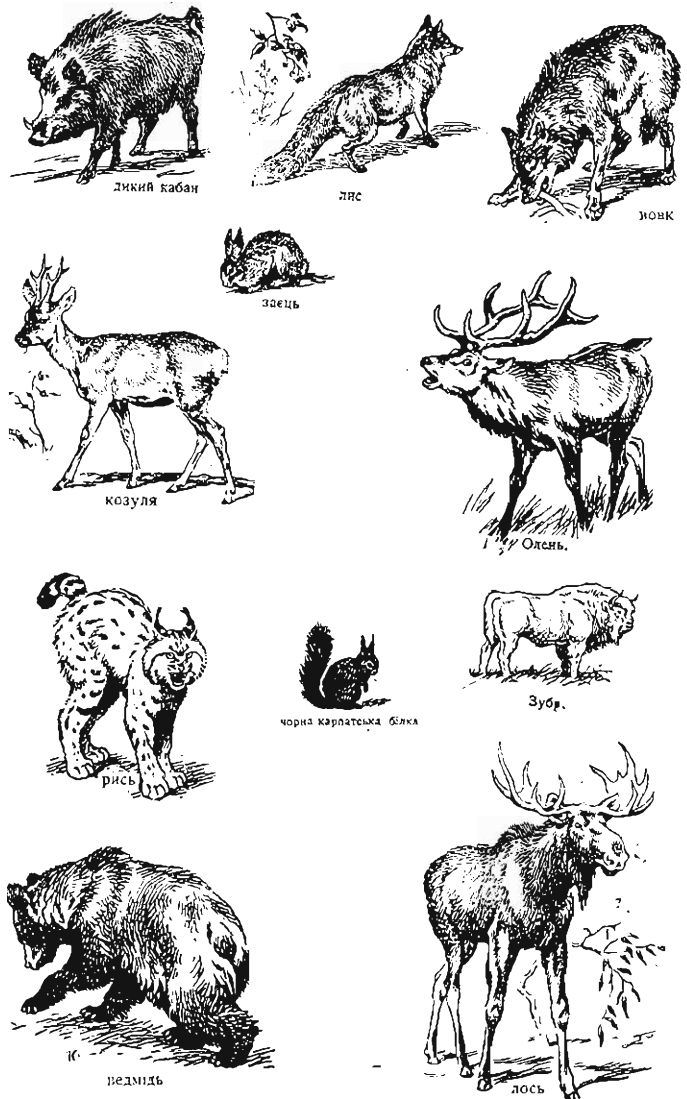
Степи, на яких в старовину гуляли козаки, вже заорано. Степову рослинність можна побачити тепер тільки в заповідниках, себто в степових просторах, що стоять під охороною. В Україні є їх декілька, як „Панталіха” на західному Поділлі або великий заповідник „Чаплі” (Асканія Нова) на Херсонщині.

Дядько Лісовик

ПРИРОДА УКРАЇНИ ТЕПЕР

Природа України багата й гарна. На Україні земля врожайна, і сонечко ласкаве, і дощі частенько падають та й річок багато. Різноманітна тут природа: на півночі, там, де Полісся — понад рікою Прип'яттю і Десною — проходить широка смуга лісів. Ліси на Поліссі здебільша соснові, але є й мішані; там поруч сосон ростуть дуби, берези, граби, ясені, липи, а над річками — вільхи й верби. У лісах усякі звірі — вовки, лисичі, борсуки, дикі свині, куниця, рисі, а над річками водянні будівничі — бобрі. Вони своїми гострими зубами підрізують дерева і будують з них на річках гаті та свої недоступні хатки.

Улітку сповнюються поліські ліси щебетом різних пташок — тут і чижі синиці, дикі голуби, солов'ї, зозулі і інші пташки, а є й хижакі — шуліки, яструби, сови. Тепер ліси на Поліссі уже рідші. Землю засівають тут жито, гречкою, вівсом, садять картоплю. Сіють теж льон та коноплі; з них поліщуки виробляють різні тканини — полотно.

Славна на Поліссі Біловезька пуца — дикий праліс. Тут ні дерев рубати, ні полювати не можна — це заповідник. У ньому, серед непрохідних лісів, зберігся рідкий звір — зубр; тут живуть ще ведмідь і лось.

Смуга лісів простягається на Україні приблизно по лінії, проведену від міста Луцька до Рівного, далі до Житомира і Києва та до рік Сейму і Десни. На південь від цієї лінії ліси виступають уже рідше, а починається степ. Отож ця смуга зветься лісо степом. Ліси тут здебільшого листяні — ростуть тут граби, дуби, клени, ясені і інші дерева. У лісо степу живуть білки, хуниця, лисичі, борсуки, зайці, хом'яки та інші звірі. Над річками живуть качки, журавлі, лелеки, чаплі. Лісо степ тепер майже зовсім розораний і на ньому хвилюють лани збіжжя; тут вирощують цукровий буряк, соняшник. Багато є тут садів.

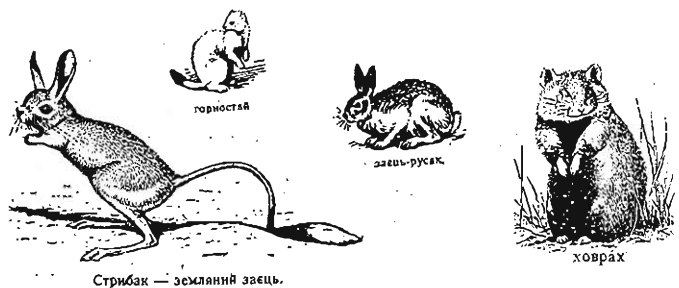
Давній вигляд лісо степу з первісною рослинністю зберігся тільки в заповідниках. Найбільший заповідник розкинувся на правому березі Дніпра біля міста Канева. Зветься він Середньодніпровський.

Що далі на південь України, то лісів стає менше. Коли провести лінію, яка лучить міста Кишинів — Кременчук — Полтава — Харків, то нижче цієї лінії лісів немає. Тут уже тільки степ. Це — низовина, де лише зрідка видніють невеликі горби. Степ простягається широкого

смугою до Чорного та Озівського морів і переходить у Кримський півострів.

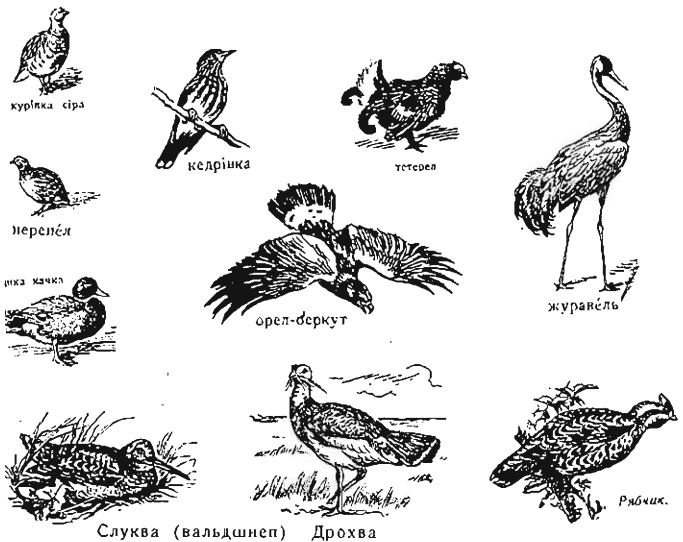
Ще недавно степ вкривався навесні буйними квітучими травами, а тепер він майже зовсім зораний. Тепер тут лани пшениці, сояшника, кукурудзи, ячменю. Первісний цілинний степ зберігся лише у великому заповіднику Асканія Нова, на схід від Херсону.

Колись по степу скакали дикі коні-тарпани й антилопи-сугаки. Вони вже вигинули. З тварин живуть тепер у степу гризуни — хом'яки, ховрахи, тушканчики, бабаки, а з птахів — жайворонки, чайки, кулики, степові орли та інші.

Зрідка трапляються в степу невеликі дубові та берестові гаї.

Степ сягає аж до Кримських гір. Ці гори вкриті мішаними, листяними і хвойними-шпильковими лісами. Тут зна-

ходиться Кримський заповідник з буковими, грабовими, березовими і сосново-дубовими лісами, в яких водяться олень, козуля та інші тварини.

Південний берег Криму — це найтепліша околиця України. Тут, у затишку, під охороною гір, що захищають від холодних північних вітрів, розвинулася рослинність, як у південних теплих країнах. Тут вічнозелені дерева — струнки кипариси, чарівні магнолії, інжир, гранати, маслини та інші південні рослини. Є тут і плянтації чаю.

Чудова природа південного берега Криму, теплий клімат і чорноморський берег, що взимку не замерзає — оце чудовий закуток України.

Особливою красою славні теж українські гори Карпати. Вони вкриті лісами, внизу листяними, вище — мішаними, а ще вище — шпильковими-хвойними. Під самими верхами сосни карловатіють, творять низькі зарості, а на вершинах гір ростуть тільки трави — це гірські луки — полонини, де пасуться віці й корови. В карпатських лісах водяться бурі ведмеді, олені, дикі коти, рисі, кабани, а з птахів — орли-беркути, шуліки, чорні вивірки-білки, дрозди й інші.

Трапляється в Карпатах цінне будівельне дерево-кедр, а на південних узбіччях виступає бук.

Особливо гарні Карпати весною, коли оживає природа з зимового сну, цвітуть квіти, шумлять по скелях рвучкі річки і потоки, а з осель вирушають стада овець і корів на полонини.

Чарівна і багата природа всієї України — кожна частина української землі має свою припаду. Красу української природи оспівав український нарід у своїх піснях, оспівали її і українські поети та письменники. Чужинці, що побували на Україні, заворожені її чарівною красою, описують з захопленням українські ліси, степи і гори, українські села і міста, український нарід і його привітність та гостинність.

Б. Д.

ЦІКАВИЙ ДАРУНОК

Олеся святкувала свої уродини. Було дуже весело й гарно. Вона дістала багато дарунків. Мама спекла для неї гарний пиріжок. Олеся запросила до себе подруг. Увесь день вони бавилися новими забавками, що їх дістала дівчинка. Тут була нова ляля з золотистими косами, в червоних черевичках, була плитка з кухонним начинням, була книжечка з чудовими малюнками, голубий м'ячик. Так було цікаво гратися всім цим!

Наблизився вечір. Гостина закінчилася. Діти пішли додому, а Олеся з мамою взялися прибирати цяцьки, бо вже був час лягати спати. Вже в ліжечку Олеся пригадала: „Мамусю, всі, всі мене обдарували, а бабуня нічого не прислала...”

— Не журись, маленька! Бабуня тепер живе далеко від нас. Може, завтра дістанеш свій дарунок поштою. Спи!

І справді, вранці з газетами й листами приніс листоноша картку та невеличкий пакунок від бабусі. Розкриваючи пакунок, Олеся вгадувала: „Що б то могло бути в цьому пакуночку? Мабуть, намистечко, а може кольорові олівці?”

Але то було щось зовсім інше. В пакуночку були невеличкі сухі гілочки, такі собі прості патички...

— Що мені з ними робити? — розчаровано спитала Олеся. — Нащо вони мені?

— Почекай, донечко! — сказала мама. — Тут, у картці, мабуть, бабуся про це пише.

Мама почала читати, бо Олеся ще не вміла, вона тільки почала вчитися літер.

В картці було написано:

„Дорога Лесуню! Вітаю тебе з днем народження, бажаю тобі здоров'я та щастя. На цей раз посилаю тобі „цікавий дарунок”. Постав ці патички у дзбаночок з водою і тримай в теплому місці на вікні. Згодом побачиш свій справжній дарунок. Цілую тебе міцно — твоя бабуся”.

Олеся закопилила губу.

— І що то бабуся придумала! Хіба ці патички — дарунок? Це вона хоче покешувати з мене!

Але все таки Олеся послухала бабусі, попрохала в мами невеличкого глечика, наллала в нього води, поставила туди бабусині патички і примостила глечика на вікні в своїй кімнатці.

Щодня, збираючись ранком до садочка, Олеся підходила до вікна і приглядалася до патичків. Нічого не було на них помітно.

„І зовсім цей дарунок нецікавий”, — сумно думала дівчинка. Вона вже й у мами питала, що може статися з цим „смішним дарунком”, але мама нічого не пояснила, лише відповіла:

— Вчися чекати і май терпеливість! Згодом сама побачиш!

І дійсно, через кілька тижнів на патичках з'явилися бруньки, що більшали з кожним днем. Тепер уже Олеся не забувала про вікно і кілька разів на день бігала дивитися на свій „цікавий дарунок”. Одного ранку, підбігши до вікна, Олеся аж скрикнула з несподіванки: всі гілочки вкрилися чудовим пахучим рожевим цвітом. Олеся побігла по маму.

— Мамусю, дивіться, цей смішний дарунок зацвів! Це справді цікавий дарунок!

Мама пояснила Олесі, що то цвіт бросквини, яка спочатку цвіте, а пізніше розвиває листя.

Олеся попрохала мамусі написати листа до бабуні з подякою за цікавий подарунок і додала до листа свій малюнок: намалювала вікно, глечик та китиці рожевого цвіту бросквини.

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрація І. БРИКОВИЧА

БАБУСИНА КВІТКА

Ромчикова мама мила
У городника купила
Синю квіточку в вазонку:
„Це тобі, — сказала, — Ромку.

Ще твоя бабуня мила
Дуже ці квітки любила,
В нас у Львові коло хати
їх росло колись багато”.

Ромко любить синю квітку,
Що цвіте так гарно влітку,
Бо її бабуня мила
Й їй любя ненька полюбила.

Бо ця квітка невеличка —
Бабиним квіткам сестричка.
Ромко квітку підливає
І бабусю споминає.

МИХАЙЛИК — СЕМИЛІТОК

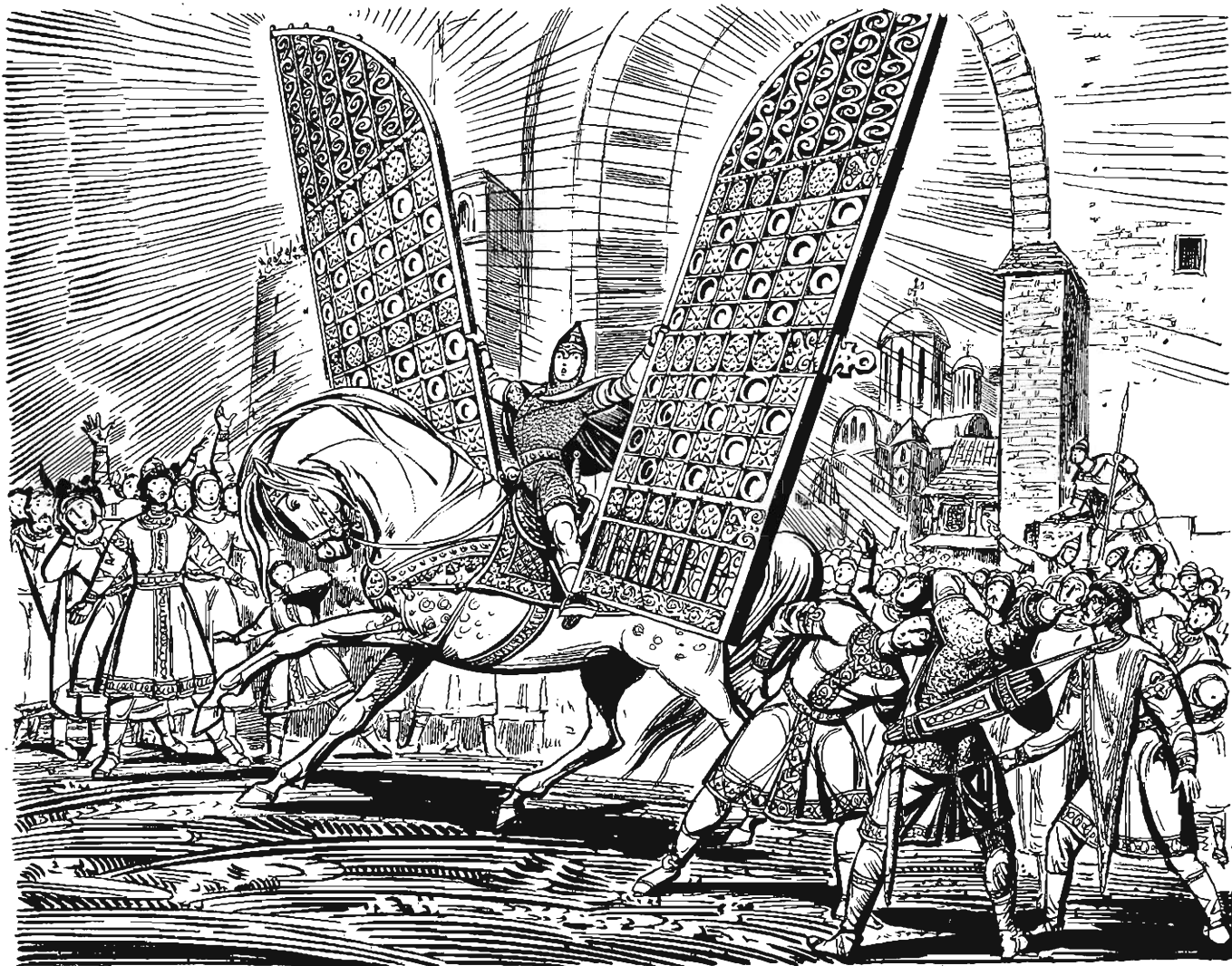
Великому князеві Володимирові народився син і благочестивий митрополит охрестив його Михайлом. От росте він та такий мудрий, відважний і хоробрий, аж тивуни і князь дивуються. Знахарі, звіддарі-мудреці, запрошені на княжий двір пізнати дивну дитину, тільки головами покивали: „Це і єсть той, про кого сказано в давньому переказі. Що в роді Рюриковичів прийде колись на світ хлопець і назвуть його іменем покровителя столиці Архистратига Михаїла. І буде він багатир славний і лицар, якого ще світ не бачив. Тільки щоб слухалися його кияни, тоді красунь затьмить славу Царгороду й Риму. І доти не здобути ворогам Києва, доки стоятимуть у ньому Золоті Ворота й доки кияни триматимуться в єдності та шануватимуть свого князя. Доглядай же, князю, Михайлика, майбутню славу Києва”.

За кілька років обляг Київ татарський хан з великою ордою. Татари люто перлися на вали,

але даремно: поки Михайлик у городі, Києва їм не здобути! Бо й справді, Михайлик-Семиліток такий багатир, якого ще світ не бачив. Візьме, було, лука, націлиться, пустить тивуву, — й стріла гартована летить просто в страву ханові, у миску. Ще й глузує з хана, картку напише: „Хоч би ти й сім літ стояв, то нас не візьмеш, поки я в Києві” та й пустить стрілу.

Хан читає картку, лютує, бачить, що непереливки. Орда гине від ратищ і стріл оборонців, кидається серед неї пошесть, гинуть верблюдів... А над усе сердить його цей малий Михайлик-Семиліток. Коли б йому такий на зятя нагодився, то з ним можна б увесь світ звоювати! Хан погадав подумав та й вирядив послів до Києва.

„Віддайте, — переказує, — мені Михайлика за зятя, а то, бачите, яка в мене сила, ще й підмога йде. Як віддасте по-доброму, то зніму обло-

гу, а як ні, то здобуду город, Михайлика все одно дістану, а вас виб'ю доноги...”

Зійшлися кияни на віче. Михайлик каже: „Нічого нам боїтися. Поки стоять Золоті Ворота, Києва нікому не здобути”. Але частина киян відійшла набік і радиться-змовляється: „Віддаймо його! Через одного має пропадати Київ? Приймімо те, що хан переказує”.

А Михайлик уже біля них. „Як віддасте мене, то — востаннє бачите Золоті Ворота”. Тоді кияни дали: „Не слухати нам Семилітка...”

Скочив тоді Михайлик на коня, обернувся до змовників і ще раз промовив:

„Ой, кияни-кияни, панове-громадо!
Погана ваша рада:
Якби ви Михайлика не віддавали,
Поки світ-сонця, вороги б Києва не дістали”.

Від'їхав Михайлик до княжого терему, потішив зажуреного батька і взяв від нього Рюрикового меча. Перехрестив його тричі й вигукнув: „Мечу, ти мій мечу, ти на татарів!” Махнув ним на татарське військо, та й не стало по обидва боки ворогів. Ліворуч його — як вогнем спалило, праворуч — як соломі виклав. Кияни тільки роти повідкривали від здивування...

А Михайлик сів на свого баского багатирського коня і звернувся до киян: „О, плем'я лукаве і невірне!” І, переїжджаючи через Золоті Ворота, схопив своїми дужими руками половину їх так, як береться сніп важеної пшениці, і поклав на ногу до одного стремена, а другу половину Золотих Воріт — до другого стремена... Та тільки шлях закурився за ним... Поїхав, кажуть, у якісь далекі гори, а звідти в Царгород.

Гірко прийшлося покутувати киянам свою змову лукаву. Другого дня нападу татар вони не витримали: не було з ними героя-оборонця Михайлика-Семилітка.

Татари вдерлися до Києва і знищили його до останку. Десятинна Володимирова церква своїми мурами вкрила рештки оборонців. Отак, відплативши за смерть свого попереднього хана і орди, вигубленої рукою Михайлика-Семилітка, татари пішли на захід.

У Києві zostалися тільки каліки та нечисленні втікачі, що повиходили з комишів. Вони часто збиралися на руїнах Золотих Воріт і, покутуючи найтяжчий гріх — зраду своїй владі, горку плакали. На диво, вітер коливав ще уламком золотої бляхи, що її не встиг забрати зі собою Михайлик-Семиліток. І той уламок бляхи додавав надії тим праведним киянам, які не хотіли видавати Михайлика татарам. Вони радо вітали зацілілу пам'ятку: „О, Золоті Ворота! Стояти вам ще там, де ви стояли!” Тоді бляха сяяла ясніше, мінилась в блиску заходячого сонця. А коли лихі кияни, що хотіли видати Михайлика татарам, сумнівалися, тоді золото бляхи меркло, темнішало від злих думок.

І зрозуміли недобитки-кияни, що Михайлик-Семиліток дає про себе знати. Вони переказали і своїм нащадкам, що Михайлик живе десь далеко, в Царгороді. І стоїть перед ним глек води, лежить проскурка біла — більш нічого він не їсть... І Золоті Ворота стоять у Царгороді. Михайлик-Семиліток чекає на той час, коли кияни і весь народ український об'єднаються і слухатимуть своїй владі. Тоді він повернеться у Київ і поставить Золоті Ворота на давнє місце. І засяють вони таким блиском, як ніколи досі.

О, Золоті Ворота! Стояти вам ще там, де ви стояли!

Пояснення слів: тивун — високий княжий урядовець; непереливки — не жарти; терем — палац; Десятинна церква — названа так від того, що на її будову й удержання князь Володимир призначив десятку частину своїх прибутків; комиш — очерет, рослина над водою; у комиші переховувалися люди під час нападів татар; глек — горнятко.

Завдання для дітей старшого віку: Чому татари здобули Київ? Коли Київ вернеться назад до своєї сили й слави? Символом чого є Золоті Ворота? Кого уособлює (являє собою) Михайлик-Семиліток?

ЩО ЧИТАТИ?

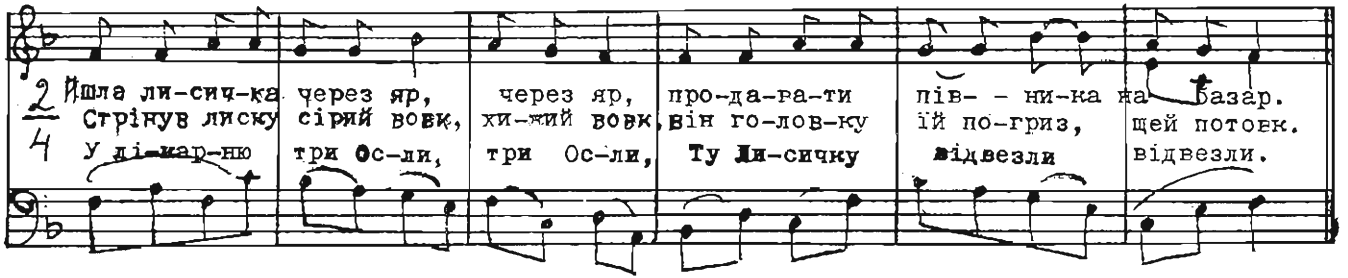
КНИЖКА ПРО МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

Всі старші читачі „Веселки” знають напевно про „пробудника Галицької України”, отця Маркіяна Шашкевича. Діти знають про нього з українських шкіл, з „Веселки”, з гутірок у Пласті й СУМ'ї. Маркіян Шашкевич перший у Західній Україні почав говорити проповіді українською мовою та писати по-українськи літературні твори. У 1836 р. він видав „Русалку Дністрову”, збірник власних творів та творів своїх друзів Якова Головацького та Івана Вагилевича, написаних живою українською мовою. Перед тим у Галичині й на Буковині говорили проповіді по-польськи, а твори писали „язичієм” — мішаниною живої української мови з словами староукраїнськими, польськими й московськими.

Свої відомості про о. М. Шашкевича доповніть, прочитавши книжку д-ра Луки Луцєва п. н. „Маркіян Шашкевич”. Ця книжка вийшла у видавництві УНСоюзу „Свобода”, що є видавцем „Веселки”. Книжка має 120 сторінок і прикрашена багатьма ілюстраціями. У ній автор розказує про часи, в яких жив Шашкевич, про його дитячі, шкільні й університетські роки, про те, як він виголосив першу проповідь по-українськи в катедрі св. Юра у Львові, як видав буквар і читанку для дітей, а також згадану вище „Русалку Дністрову”. Автор розказує про значення Шашкевича для українського народу і про те, як народ, зокрема шкільна дітвора, вшановує його пам'ять і заслуги на рідній землі і в Америці. У книжці надруковано багато творів поета. Замовляти її можна у книгарні „Свобода”: 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N.J. Ціна 2.00 дол.

В. Б.

ПІСЕНЬКА ПРО ЛИСИЧКУ

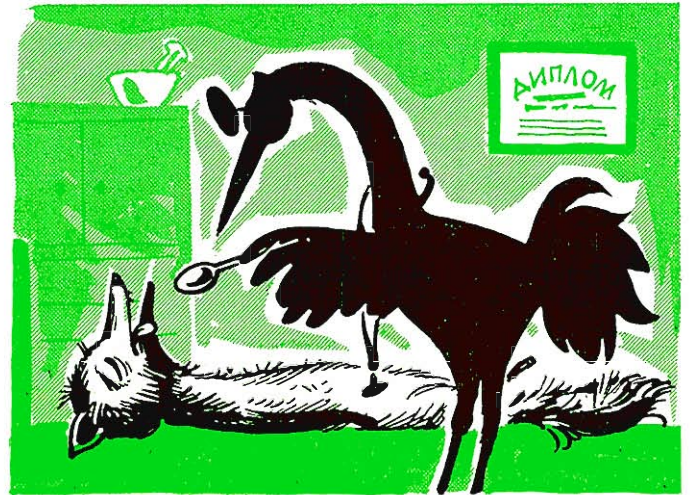
Йшла Лисичка через яр, через яр
Продавати Півника на базар, на базар.

У лікарню три Осли, три Осли
Ту Лисичку відвезли, відвезли.

Стрінув Лиску сірий Вовк, хижий Вовк,
Він голівку їй погриз, ще й потовк.

Доктор сірий Журавель, Журавель,
Зробив ліки з конопель, з конопель.

І Лисичка ожила, ожила,
Як ті ліки прийняла, прийняла.

І тоді знов через яр, через яр
Повернулась на базар, на базар.

Ганна ЧЕРІНЬ

Ілюстрація І. БРИКОВИЧА

РУКАВИЦІ ДЛЯ КИЦІ

Гарна в нас світлиця,
Любо подивиться:
Квіти, гордість мами,
Шафа із книжками,
На стіні картини
Й мапа України.
Піяніно скраю,
Що на нім я граю,
Збоку, біля крісла,
Кругла лампа звисла.

Та нема в світлиці
Кращого від киці.
Кожний любить кицю,
Кицю-жартівницю.

Та морока ціла —
В нас канапа біла.
Ту канапу дряпа
Киця сіролапа!
Почекай но, кицю.
Я піду в крамницю,
Там куплю для киці
Добрі рукавиці:
Одягни на лапи
Й не дери канапи!

СТОЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ГИМНУ

Кожний нарід має свій національний гімн, себто пісню, яку співають під час різних національних святкувань і урочистих подій. Український народ також має свій гімн.

Поет Павло Чубинський, що помер 1884 року, написав вірш, який починається словами: „Ще не вмерла Україна”. Цей вірш у 1863 році був видрукований у журналі „Мета”. Михайло Вербицький склав до нього мелодію, а згодом опрацював її для хору. Слова і мелодія цієї пісні здобули широку популярність в українському народі, і так стала вона національним гімном. У 1917 році уряд Української Держави визнав її як український державний гімн.

Цього року минає сторіччя від часу написання нашого гімну і ми хочемо відзначити цей ювілей коротенькою згадкою про його композитора.

Михайло Вербицький був українським католицьким священником у Галичині. Народився 19 грудня 1815 року на Лемківщині в селі Улючі над річкою Сяном, а помер 1870 року в селі Млини на

о. М. Вербицький

Львівщині. Він дуже любив музику і захоплено вивчав її, коли був у гімназії і далі в часі теологічних студій. Ставши священником, увесь вільний від священничих обов'язків час присвячував музиці. Написав він багато гарних творів для одного голосу з фортепіаном або гітарою (сольо-співів), для хорів — як „Заловіт” Т. Шевченка для двох хорів, баритону і оркестри, пісні до св. Літургії та симфонії для оркестри. Писав також музику до театральних творів, бо у той час постав був у Львові український театр. Ці твори називано „народними оперетами”. Таких оперет написав М. Вербицький понад двадцять. Найбільш знані з них „Сільські пленіпотенти” і „Підгіряни”, які довгий час не сходилили зі сцен українських театрів.

Хоч наші читачі певно всі вміють співати український національний гімн, все таки подаємо тут мелодію і слова нашого гімну, бо часом буває, що співають його невірною.

Хоч наші читачі певно всі вміють співати український національний гімн, все таки подаємо тут мелодію і слова нашого гімну, бо часом буває, що співають його невірною.

Роман ЗАВАДОВИЧ

ВІН ПЕРШИЙ ЗАСПІВАВ „ЩЕ НЕ ВМЕРЛА...”

(У соті роковини музики до „Ще не вмерла Україна”)

Широкою долиною поміж піскуватими полями та кучерявими лісками Яворівщини повільно протікає річка Скло. Тепер туди пробігає кордон поміж Україною та Польщею, скрізь пусто й безлюдно. А колись на лугах паслися тут корови й поспівували веселі сільські пастушки.

Пізнього теплого пополудня млинівський школяр Василько та його товариш Івась із суміжного села пішли до річки купатися. Діти з Млинів залюбки купалися біля вільхового гаю, де було тверде дно й неглибока вода. В самім же гаю під високим крутим берегом була „яма” — так називали тамешні люди річкову глибину, де крутився вир. Діти туди не заходили, хоч місце було гарне: крутезем танцювала вода, мов забула свою дорогу, і таємничо шуміли по той бік річки густі гнучкі лози та висока осока — рай для всякої водяної птиці.

Не доходячи до берега, хлопці нараз спинилися. На крутім березі над „ямою” щось замаячило:

не то тінь, не то постать у чорному. Так, це якийсь ще не старий мужчина, нахилившись над водою, сипав щось із долоні на плесо річки.

— Бачиш? — шепнув Івась. — Хто це такий?

— Чекай, хай краще приглянуса! — відповів півголосом Василько. — А-а, та ж це наш новий священник! Вони недавно перевезлися до Млинів.

— Священник? — здивувався Івась. — Що ж вони можуть робити тут, у гаю, над річкою?

Зацікавлені хлопці, присівши за кущем верболосу, слідкували за панотцем. А він раз-у-раз добував з кишені шматки хліба, розчавлював їх пальцями і сипав на воду.

Деся в очереті хрипко квакнула дика качка, їй відповіла водяна курочка, відізналися ще інші пискливі пташині голоси — і з прибережних заростей почали випливати різні птиці: качки, лиски, водяні курочки. Вони хапали й ковтали шматки хліба. Навіть довгошия дзюбата чапля виткнула чубату голову з очеретів, цікава поба-

чити, хто це справляє рибкам і птахам такий бенкет. Завжди обережні дикі птахи підпливали майже до самого берега й без страху дивилися на свого добродія, що доти сягав долонею в кишеню, поки вона не спорожніла.

Потім панотець випростався і, піднявши з трави паличку, пустився йти ледве протоптаною стежкою в напрямі до наших хлопців. Не було часу ні сховатися, ні тихцем утекти — а втім, і не було потреби. Василько знав панотця, бачив його щонеділі в церкві, чув його гарний теноровий голос і з увагою слухав його проповіді. Усе село Млини любило й поважало свого священика.

Василькові тато-мама говорили, що новий панотець не такий, як інші священики — він ще кращий, ще ласкавіший, він — казали — „свята людина”. Любить дітей і обдаровує їх, чим може. Щодня по полудні проходиться полід старими липами кругом церкви й читає молитовник. Не раз бере паличку в руки й сам-один мандрує польовими дорогами, деколи сідає в сутінках гаю, прислухається до пошуму дерев, до співу птахів, навіть сам майстерно наслідує голос зозулі, перепілки, жайворонка... Справді, такого панотця не тільки у Млинах, але й в усій околиці дотепер не було!

Панотець вийшов з-між дерев. Хлопці зняли капелюшки і привіталися. Панотець зупинився, глянув на них лагідними синіми, мов волошки, очима, розпитав, як називаються, що тут роблять, перестеріг, щоб не купалися на глибині, а потім сягнув рукою у кишеню і дав хлопчикам по шматку солодкого медяника та по цукерку. Хлопці радісно всміхнулися, панотець усміхнувся також, погладив їх по буйних чупринах і помалу пішов польовою доріжкою в село.

Коли панотцева постать зникла на закруті дорogi, хлопці взялися за свої медяники та цукерки. Поласувавши та запивши солодке погожою водою з джерела, розговорилися. Особливо Василькові кортіло повеличатися своїм панотцем, так, як млинівські господарі величалися ним на торзі в містечку Краківці перед людьми з інших сторін.

— Знаєш, такого панотця в нас, у Млинах, не було і певно більше не буде! — сказав.

— У нашій селі є також добрий панотець! — обороняв своє село Івасик.

— Але не такий! — обстоював своє Василько. — Наші панотець дуже вчені, в них повна шафа книжок і газет.

— І наші мають книжки! — не здавався Івасик.

— А в нашого панотця на приходстві стоїть така велика скриня, що грає! — промовив Василько, певний, що перевага залишиться на його боці.

Величю

Ще не змер---ла У-кра-ї--на ні слава ні во---ля,
Ще нам брат---тя мо-ло-ді--ї у- сміхнеться до-ля.
Зги-нуть на--ші ро---ро-жень-ки як ро-са на сон-ці,
За-ля-ну ---ем і --- ми браття у сво-їй сторoнь---ці,
Ду--шу, ті-ло ми по-до---нім за на-шу сво-бо---ду
і по-ка-жє до ми брат-тя ко- заць-кого ро-ду!

— Скриня грає? Ти її бачив? — зацікавився Івась, навіть забувши, що програв змагання. — А як вона грає?

— Ось послухай, я тобі розкажу все від початку! — сказав Василько, сів на обніжок і почав розповідати:

— Як наші панотець перевозилися до Млинів, то по них поїхали господарі кільканадцятьма возами. На однім возі привезли якусь велику, гарну, блискучу скриню, загорнену в солому. Та й тяженна, видно, була ця скриня, бо аж шістнадцять сильних парубків і господарів здіймало її з воза. А як унесли її в сіни приходства, то виявилось, що двері були завузькі. Треба було розбирати три одвірки.

Мої тато також помагали нести цю скриню, а я стояв коло вікна й дивився, як її ставили в найбільшій кімнаті. Люди — а їх зійшлося повне подвір'я — питали панотця, нащо ця блискуча скриня та як вона називається, бо такого дива в нас на селах ще не бачили.

— Це фортепіано. — сказали панотець. — На ньому можна грати різні мелодії.

Тоді люди стали просити: „Отченьку духовний, не погнівайтеся — заграйте нам хоч одну пісню!..”

Просили так довго і щиро, що панотець не могли відмовитись: сілч за фортепіано і покляли пальці на білі й чорні бруски, що їх там було багато-багато. Десь глибоко у скрині забриніли струни, і скриня заграла так гарно, що всі люди мов зацікавилися з дива.

А панотець знов ударили по брусках раз, другий і третій, а тоді під звуки фортепіана заспівали пісню до Матері Божої „Під Твою милість”. Спів і музика були такі чудові, що люди не вдержали: впали на коліна, мов у церкві на Богослужбі, склали побожно руки й почали співати разом з панотцем.

Я стояв навколішках коло мами і бачив, як у мами на очах заблистіли сльози. Багато людей плакало з радості, що в нашій селі буде такий учений, такий співучий і такий славний священик.

— І що ж, — запитав зацікавлений Івасик. — чи вони часто грають на цій фортепіяні?

— Грають вечорами, — відповів Василько. — Я чув від тата, що панотець складають зовсім нові пісні — такі, яких ще не було, і записують їх на папері якимись дивними значками. Люди не сміють їм у тому перешкоджати — стоять на вулиці й слухають. Мама розповідали, що їм здається, немов то ангели десь у хмарах грають на небесних інструментах — і за кожним разом годі втримати сльози. А тато не раз на те казали: „Нема що, наш отець Михайло — то святий чоловік. Хто знає, може ангели наспівують йому оті пісні”.

— Кожної п'ятниці, — продовжував Василько, — на приходстві збираються люди, всі, що вміють співати. Панотець виносять із своєї кімнати велику скрипку, але без смика — називають її „гітара”. Торкають струни пальцями і вчать людей співати Службу Божу. От, якби ти, Івасику, зайшов у неділю до нашої церкви, ти б почув, як гарно в нас співають.

Так закінчив Василько своє оповідання про дивного панотця та його музичну скриню.

Івасик не забув запрошення. Ще того самого року на свято Покрови він прийшов з батьками у

Млини на празник, чув співи і ще раз побачив отця Михайла. Тоді він і довідався, що священик називається Михайло Вербицький. Люди розповідали, що живе він самотно, скромно-невибагливо, читає багато книжок, милується в музиці і, мабуть, слухаючи ангельських голосів, складає музичні твори.

Одного разу — а було це сто років тому — отець Михайло прочитав у газеті „Мета” вірш Павла Чубинського:

Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у нашій сторонці...

— Які гарні слова, повні віри й надії! Як вони розворушують душу! — сказав отець Михайло. — А ми, українці, досі не маємо національного гімну.

Сів за фортепіяно і скомпонував мелодію, що згодом поширилася по всій Україні, будила рідних людей до праці й до боротьби за волю та за власну державу. На тихім приходстві у Млинах, недалеко від Львова, постав український національний гімн.

Так само отець Михайло скомпонував музику до Шевченкового „Заповіту”. Він створив кілька хороших пісень до Служби Божої, і їх співають у наших церквах ще й тепер. Такими й подібними творами Михайло Вербицький записався навіки у вдячній пам'яті українського народу.

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрація І. БРИКОВИЧА

ГОДИННИК З ЗОЗУЛЬКОЮ

Висить годинник у нас на стіні,
В ньому зозулька кує все мені,
Все мені пісню співає таку:
„Ку-ку! Ку-ку!”

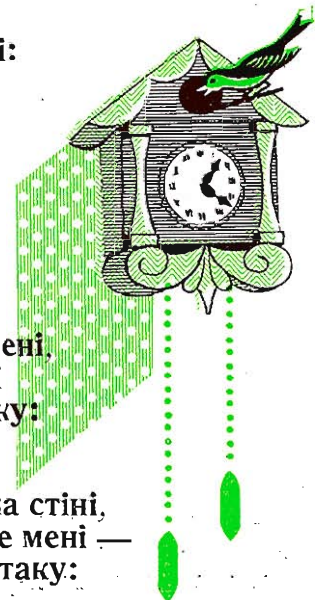

— Мамо, скажіть про цю пташку мені:
Очка які, яке пір'я на ній,
Як вона вимовить так у дзюбку:
„Ку-ку! Ку-ку!”

Мама про пташку говорять мені,
Що в Україні, десь там — навесні
Зранку до ночі кує на дубку:
„Ку-ку! Ку-ку!”

Мама про пташку говорять мені,
Я ж ніби чую в солодкому сні
Голос зозульки в зеленім ліску:
„Ку-ку! Ку-ку!”

Висить годинник у нас на стіні,
В ньому зозулька кує все мені —
Відповідь пташці даю я таку:
„Ку-ку! Ку-ку!”

ЧЕРЕЗ КЛАДКУ

Через кладку понад річку
Вів за ручку Лесь Марічку,
За Марічкою Остап
За рукав Марічку хап,
За Остапом і Оленка
Тупу-тупу все злегенька,
Гриць за ними в ходаках
Тупу-тупу по дошках.

Через кладку понад річку
Перевів Лесько Марічку,
Та й Остапко і Оленка
Перейшли собі злегенька,

А під Грицем — що за жах! —
Кладка раптом трісь-тарах!
Плюсь лабятий Гриць у річку!

Страх поняв Леська, Марічку,
І Оленку, і Остапка —

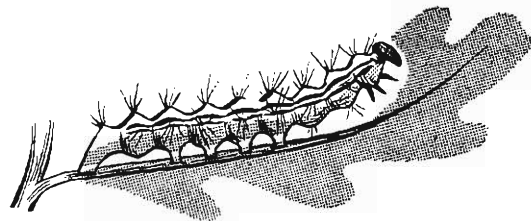
Налякалась в річці жабка,
Навіть рибка, навіть рак,
Ну, й Грицуньо-неборак.

Тягне, тягне Лесь Марічку,
А Марієчка за гичку
Сіп Остапа, а Остап
За полу Оленку хап,
А Оленочка швидка
Гриця смик за ходака.

Не потонеш, Грицю, в річці —
Дякуй Лесеві, Марічці,
І Остапові, й Оленці,
Що вмістилась би в кишеньці,
І своєму ходакові,
Що ти ще живий, здоровий!
Честь і слава — їм вінець,
А придибашці кінець.

Гичка — жартівливо: волосся на голові.

Уже зрання в маленькій пташці-мухоловці почали вилуплюватися пташенятка.

Ну й манюсінки! Ледве більші за kwasолинку. Спочатку появилсь одне. Мухоловка вийняла обережно з-під новонародженого шкаралупу і викинула її з гнізда. Воно не всилі було навіть підняти голову і відразу ж заснуло.

За ним з'явилося друге, точнісінько таке, як і перше, за другим — третє і, нарешті, вилупилсь четверте.

Викидаючи порожню шкаралупу, мухоловка раптом побачила ще одне яєчко — п'яте. Воно було трохи більше за інші, але такого самого кольору.

Мухоловка сіла на гніздо й почала чекати. Просиділа так цілий день, але яйце нерухомо лежало на місці. Так минув ще день і ще.

Надворі падав дощ, мухоловка якомога ширше розгортала крила, прикриваючи ними дітей. Через шум дощу вона не чула, як тріснуло яйце. Вона відчула тільки, як під нею заворушилося й почало її штовхати яєсь живе створіння. Вона

Поруч бузька-лелеки й соловейка, зозуля належить на Україні до улюблених птахів. Про зозулю згадується в народніх піснях, казках, оповіданнях, переказах, легендах уже від найдавніших часів нашої історії. Про неї є згадка у „Слові про похід Ігоря“, лицарській поемі з XII століття. Серед українського народу є повір'я, що зозуля віщує людині долю й кує, скільки років залишилося їй прожити. Це повір'я постало, мабуть, тому, що зозуля веде таємне, дещо відмінне від інших птахів життя. Вона не виводить сама своїх малят, а підкидає яйця в гнізда чужих птахів. Діється це тому, що зозуля не складає своїх яєць відразу, але поміж знесенням окремих яєць минас два й три тижні. Це не дає їй змоги самій вигрівати яєць. Зозулі живуть самотньо і їх дуже важко підглянути. В лісовій гущавині чути тільки їх голосне „ку-ку! ку-ку!“ Це робить її для людей таємничим птахом.

Хоч малята зозулі дошкуляють іншим пташатам у чужих гніздах і навіть викидають їх з гнізд, вони, коли підрастають, стають пожиточними пташами, бо винищують волохатих гусениць, які об'їдають на деревах листя. Інші птахи не можуть цих гусениць знищувати через отруту, що міститься в їх волосинках.

Про зозулю прочитайте оповідання М. Петрова у „Веселці“ ч. 4 за квітень 1961 і віршик О. Кобця „Закуй мені, зозуленько!“ у „Веселці“ ч. 5 (9) 1955 р. Є про неї згадка також в оповіданні О. Іваненко „Казка про маленького Піка“, „Веселка“ ч. 6, 7 і 8 за 1956 р.

підвелась і обмацала дзьобом пташеня. Яке гарне й велике!..

Але новонароджений птах зовсім не був такий вродливий, як їй здавалось. У нього була широка спина з западиною, зовсім голий, без усякого пуху череп і сліпі, опуклі очі.

Який виродок! Недарма діти мухоловки відразу побачили в ньому свого ворога й перелякано притулились одне до одного. Було чого злякатись!

Доць перестав падати, і мати-мухоловка полетіла за поживою.

Новонароджений, здавалось, того тільки й чекав. Він високо підняв велику голову на слабенькій шиї і простягнув уперед голі крила. Намацавши крайнє пташеня, він почав штовхати його крилами.

Це було найменше і найслабше пташенятко. Воно довірливо вилізло на широку спину „виродка“ і сіло.

У ту ж саму мить „виродок“ піднявся на ноги, намацав дзьобом край гнізда і викинув пташенятко на землю.

Мати-мухоловка не помітила зникнення малятка. Вона не встигла ще сісти на гніздо, як уже побачила великий дзьоб „виродка“. Він далі за всіх витягнув тонку шию, просячи поживи. Мухоловка тицьнула йому в рот комаху й полетіла за новою поживою.

Сліпий „виродок“ знову став на ноги і почав мацати навколо себе голими крилами. Він знайшов друге пташенятко і викинув його так само, як і перше.

У гнізді стало тепер просторо. Двоє пташенят, що залишилися, із страхом стежили за кожним рухом страшного сусіда.

А він тим часом витягнув свої крила, намацуючи чергове пташеня.

Тепер залишився тільки первісток, найсильніше і найбільше пташеня. Він сів на край гнізда й войовниче настовбурчив пір'ячко.

Мухоловка знову прилетіла з повним дзьобом поживи. Але даремно її первісток широко відкривав дзьоба й жалісно просив їжі. Вона наче не помічала його.

Коли мухоловка відлетіла, „виродок“ відразу ж підвівся на ноги й наблизився до краю гнізда. Це було вже справжнє страховище — голе, сліпе й погане.

Пташеня помітило наближення ворога і відсунулось якнайдалі. Але сліпе страховище несподівано опустило своє крило просто на нього і ледве не виштовхнуло з гнізда. Пташеня захиталося, але затримало рівновагу і відсунулося в протилежний бік.

Найгірше було те, що мати ні разу не підкрипила його, і воно з голоду охляло. Тож без усякої боротьби страховище викинуло його з гнізда так, як і його братів.

І диво! — із страшного, обридливого створіння „виродок” відразу перетворився в звичайне, безпомічне пташенятко. Воно тоненько пицало, точнісінько так, як пицали пташенятка мухоловки, відкривало безпомічно дзьоба й жалісно просило їжі.

Мухоловка увесь день без відпочинку годувала „виродка” і все ж таки не могла досита нагодувати: він без кінця пицав і відкривав свого ненаситного дзьоба.

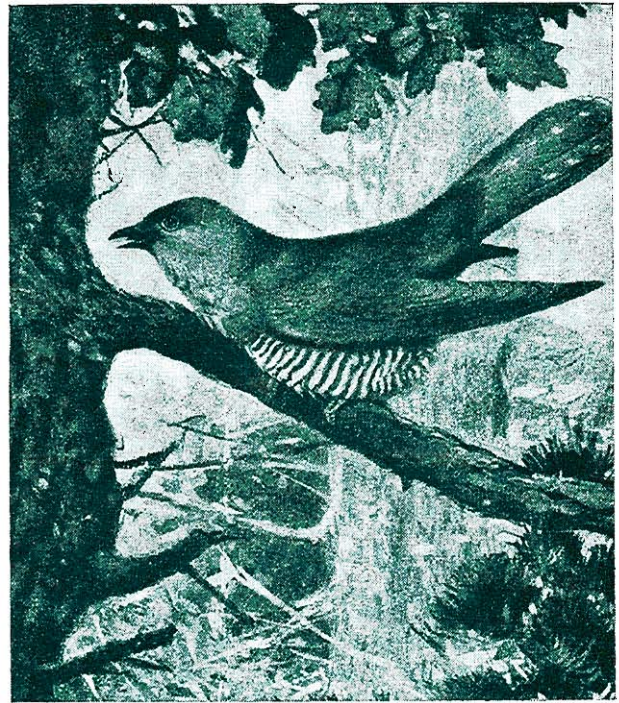
Чудне пташеня зростало надзвичайно швидко. Його крила вже не вмщались у гнізді, голова звисувалася через край, і маленька мати вночі даремно намагалася прикрити його своїми крильцями.

Незабаром це вже була здоровезна сіра птиця з довгим хвостом і жовтими очима. Вона положливо й неспокійно оглядалася навколо і пицала тоненьким голосом.

Поживи, що її приносила мухоловка, було вже їй замало.

Одного разу „виродкові” вдалося самому скопити велику гусеницю. З того часу він сам почав шукати для себе їжу: волохатих гусениць, які лазили по деревах і нищили листя. Інші пташки цих гусениць не зачіпали, боячись їх колючих волосків.

„Виродок” перестав пицати тоненьким голосом,

Ку-ку! Ку-ку! чути в лісу...

ком, перестав роззявляти дзьоба, домагаючись поживи від мухоловки.

І коли вона прилітала до нього з повним дзьобом корму, байдуже відвертався й перелітав на друге дерево.

Одного ранку він відлетів геть.

Даремно мухоловка кликала його, даремно шукала в лісі й жалібно пицала. Він більше не повернувся.

Це ж бо було не дитятко мухоловки, а був підкидьок, дитина лісу, сіра зозуля.

Певісток — періпа дитина в батьків, все олно чч у людей, чи у тварин або птахів; **підкидьок** — пташеня, що вилупилося з яйця, підкиненого в чуже гніздо.

БЕРЕЗОНЬКА І ДУБОК

Ой, хвалилася та березонька:

— На мені кора та біленька,
На мені листя та широке,
На мені гілля та високе.

Ой, як обізветься зелений дубок:

— Ой, не хвалися, та березонько,

Не ти свою кору вибілила,
Не ти своє листя широчила,
Не ти своє гілля та височила.

Вибілило кору та яснее сонце,
Широчив листя та буйний вітер,
Височив гілля та дрібен дощик.

Народна пісня

ЯЧМІНЬ

Син: Скажи мені, будь ласкав, тату,
Чого ячмінь наш так поріс,
Що колосків прямих я бачу тут багато,
А деякі зовсім схилилися униз,
Немов неграмотні перед великим паном?
Батько: Оті прямиї колоски
Зовсім пустісінькі: ростуть на ниві даром.
Котрі ж поклякнули — то Божа благодать.
їх зерно гне, вони нас мусять годувать.

Свєєн ГРЕВІНКА

Авторів, і видавців, які бажають, щоб їхні видання для дітей були обговорені у „Веселці”, в відділі „Що читати?”, просимс надсилати свої твори у двох примірниках на адресу Редакції „Веселки”.

П Р И Г О Д А З Г О Л У Б А М И

Данко й Павлунь верталися зі школи, але не пішли просто додому. По дорозі повернули в малу бічну вуличку, де стояло кілька старих цегляних домів. Доми мали бути розібрані, тут уже ніхто не жив, тільки гніздилися голуби. Хлопчики дуже любили дивитися на голубів.

Старший Данко більше знав про життя та звички цих птахів.

— Знаєш, Павлуню, коли я влітку був на фермі, я добре пізнав, як живуть голуби. Дивись, там, на третьому поверсі, на цьому крайньому напівзруйнованому вікні, видно пару голубів. Це голуб і голубка.

— Яка гарна пара! — захоплювався Павлунь. — Які вони милі! Моя бабуня завжди називає голуба „сивим“, а голубку — „сизою“. І таку гарну пісеньку про голуба співає, як то стрілець

„Голуба забив, голубку зловив,
Сипав пшениці, ставив водиці.
— „Ой, чом не їси? Ой, чом ти не п'єш,
Лиш у дїброву плакати летиш?“
— „Як же ж я маю тут їсти й пити?
Світ такий милий — нема з ким жити!...“

— Так, — сказав Данко, — голуби живуть парами дуже дружньо. А коли часом буває, що одне з пари згине, то друге банує, тужить, не хоче їсти, а нерідко й гине з великого жалю.

— Ах, Данку! — зідхнув Павлунь. — Як би я хотів мати пару голубів чи, бодай, таку голубку! Я б її пригортав, гладив пір'ячко, цілував у дзюбок...

— То ти так дуже хочеш мати голубку? — сказав Данко. — Я тобі можу її дати — хоча б і зараз!

— Як? Звідкіля? — здивувався Павлунь. — Та де ж ти візьмеш?

— Не віриш? — аж крикнув почервонілий Данко. — А я тобі даю слово чести, що за хвилину будеш мати її в руках.

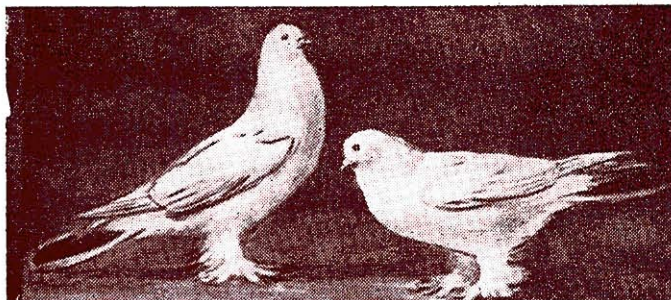
Ще Павлунь не отямився від здивування, як Данко кинув книжки і зник за дверми опустілого дому. Він побіг дряхлими сходами вгору. Павлунь злякався й почав кричати:

— Ні, ні, Данку! Вернись! Я не хочу ніяких голубів! Я боюсь за тебе! Вернись!

Бігав кругом, мало не плакав, але боявся здоганяти Данка.

**

Тим часом Данко вибіг на третій поверх і підійшов до напівзруйнованого вікна. При його появі голуб кудись полетів, а голубка залишилась сидіти непорушно на гнізді недалеко, у заглибні. Данко хильцем підкрадався до неї, простягнувши руки. Забув, що має діло з швидкою пта-

хою, а не з будь-яким котеням. Раптом голубка злопотіла крильми і — ффрр! — полетіла повз Данка у вікно.

Данко кинувся за нею з простягнутими руками. Розгарячившись погонею, забув на мить, де він, і несподівано впав на лутку вікна. Горішньою частиною тіла завис над вулицею, а ногами ледве встиг затриматись, щоб не впасти вниз комить-головою.

Вже побачив смерть перед собою і розпачливо закричав:

— Рятуйте! Люди, на поміч!

Та докруги не було живої душі. Лиш Павлунь, побачивши, що сталося, перемиг страх і кинувся Данкові на рятуюнок. Йому з труднощами вдалось простягнути Данкові руку й поволі втягнути його до кімнати. Але й це не допомогло б, і Данко таки був би забився, коли б не Божа ласка: розетібнутий плащик якимсь чудом зачепився за гачок у стіні.

**

Тремтячи всім тілом по страшній пригоді та ковтаючи сльози, обидва хлопчики пішли додому.

— Данку, Данку! — по хвилині промовив Павлунь з жалем. — Чому ти це зробив? Ти міг забитись на смерть, а я міг згинути з жалю за тобою. А що твої й мої батьки пережили б!

— Я мусів це зробити! — відповів Данко. — Я дав тобі слово чести. А мій татко каже, що слова треба додержати, хоча б і не знати, як важко було!

Але Павлунь настоював, що все це було непотрібне, і обидва хлопчики посперечались.

Удома Данко признався батькам у всьому. Батьки дуже зажурились. Татко сказав сумно:

— Відтепер будемо приводити нашого великого сина за ручку зі школи.

— Ах, ні, татку, ні! Це був би для мене стид! Прошу, не робіть цього!

Коли Данко обмився з бруду й куряви, а його подряпані коліна заліплено плястрами і зашито роздертий плащик, татко сказав:

П Е Т Р У С Ї

Ш

Проминуло літ немало,
Як Петрусь пішов з села,
Змін в селі багато сталось,
Вже й посивів голова.
По селу в обідній час
Каже бити в барабан:
„Люди, слухайте, до нас
Приїжджає вчений пан!”

„Хто такий? — питають
люди. —

Звідки він, який на зріст?
Що в селі робити буде?”
„Він у нас збудує міст,
А за мостом — гарний млин,
Ще й уставить п'ять турбін
І електрику у нас
Заведе в щасливий час”.

Чорне авто зупинилось
Біля пошти. Вийшов пан.
Дітвора біжить щосили,
Старші вийшли на майдан.
Андріха теж вже там:
„Люди, чуйте, я клянусь!
Цей високий гарний пан —
То Петрусь, то наш Петрусь!”

Люди дивом дивувались:
„Наш Петрусь — цей інженер?
Ми ніяк не сподівались,
Щоб таким він став тепер!”
А Петро: „Добрідень вам!”
Привітався, усміхнувся:
„Так, кажу вам, люди, сам:
Я Петро, я ваш Петрусь!”

Голова вклонився низько:
„Ми зійшлися в добрий час,
Не забули, як хлопчиськом,
Лоботрясом звали вас?”
Андріха в тую ж мить
Відзвчалась: „Ох, простіть!”
А Палагна: „І мені!”
„Й нам!” — прохають люди всі.

А Петро промовив палко:
„Люди добрі, все гаразд!
Будь мені противно, жалко,

Я не їхав би до вас.
Андріхо, не просіть!
Ви, Палагно, не тужіть!
Час забути все те зло,
Що колись у нас було!

Хай же щастя нам засяє,
Наче сонце у вікно,
Хай з нас кожний пам'ятає,
Що тепер ми всі одно;
Хай не буде вдів, сиріт, —
Український всі ми рід,
Всі ми сестри і брати,
До одної йдім мети”.

Голова промовив знову:
„Ми зійшлися в добрий час!
За таке розумне слово
Щира дяка вам від нас!”
Всі тиснулися до Петра —
І дорослі й дітвора,
Всі раділи, як один:
„Він збудує міст і млин!”

IV

Гей, по мості ідуть гості,
Аж підводи гуркотять,
Особові та вантажні
Авта, наче вихор, мчать.
Люди йдуть із сіл, із міст
І — звичайно так бува —
Всі питають: „Хто цей міст
Так майстерно збудував?”

„Наш Петрусь його
поставив —

Сиротою виростав,
Та часу він не прогавив,
Про здоров'я, силу дбав.
От тому здоровий ріс,
Як і кожному з нас слід,
І міцний поставив міст,
Що простойть двісті літ”.

Там на греблі, всім на диво,
День і ніч гуркоче млин —
Ось везуть вже люди млино,
Йдуть із усіх сторін.
Іде тато, іде син

І, звичайно так бува,
Всі питають: „Хто цей млин
Так удавно збудував?”

„Наш Петрусь його
поставив —

Сиротою виростав,
Пильно вчився, був цікавий,
Мудрі книги все читав.
Ріс розумний і меткий,
Як і кожному з нас слід,
Збудував нам млин такий,
Що послужить двісті літ”.

Електричне сяє світло
По домах, по вулицях —
Все село немов розквітло,
Втіха радість у серцях.
Люди в місто йдуть по крам
І — звичайно так бува —
Всі питають: „Хто це вам
Світло це подарував?”

„Наш Петрусь зробив це
диво —

Він, хоч круглий сирота,
Друзям помагав зичливо
Та й про бідних пам'ятав.
Рідне він село любив,
Тож нам світло засвітив,
Щоб сіяло з двісті літ”.

„Покажіть нам, добрі люди,
Інженера Петруся!
Хай щаслив, здоровий буде,
А із ним громада вся!”
Вийшов жвавий, молодий,
Усміхнувся до людей,
Добрі ж люди, як і слід,
Шлють йому такий привіт:

„Слава Петрусеві, слава!
Він, хоч сиротою був,
Долго переміг лукаву,
Честь, знання собі здобув.
Хай такими Петрусями,
Наче поле золоте,
Наче пишаний луг квітками,
Україна зацвіте!”

— Тепер ходім, я хочу бачити той дім!
І вони пішли. Татко мовчки подивився на
опустілий дім і промовив:

— Ні, ти ніяк не міг додержати слова! І не
додержав, не зловив голубки. Ти повівся легко-
душно. Слово честі — поважна річ. Розумний
хлопець не дає слова на пусте, от так собі на ві-
тер. На майбутнє запам'ятай: поки що скажеш
чи зробиш, подумай!

— Ах, татку, я так люблю Павлуна, що не

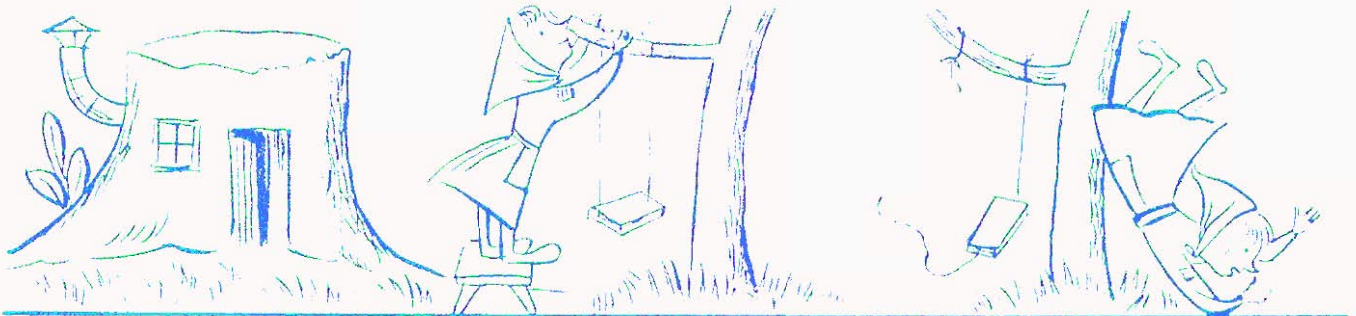
лише голубку, але навіть орла рад би для нього
дістати.

— Коли так, — сказав тато по надумі, — то
хіба я дістану пару голубів і приміщу їх на під-
дашці над гаражем. Ви обидва з Павлуном бу-
дете їх доглядати. Добре?

Підстрибуючи на радощах, побіг Данко спо-
вістити Павлуна про радісну новину.

Банувати — тужити, сумувати; дряхлий — старий,
спорохнявілий.

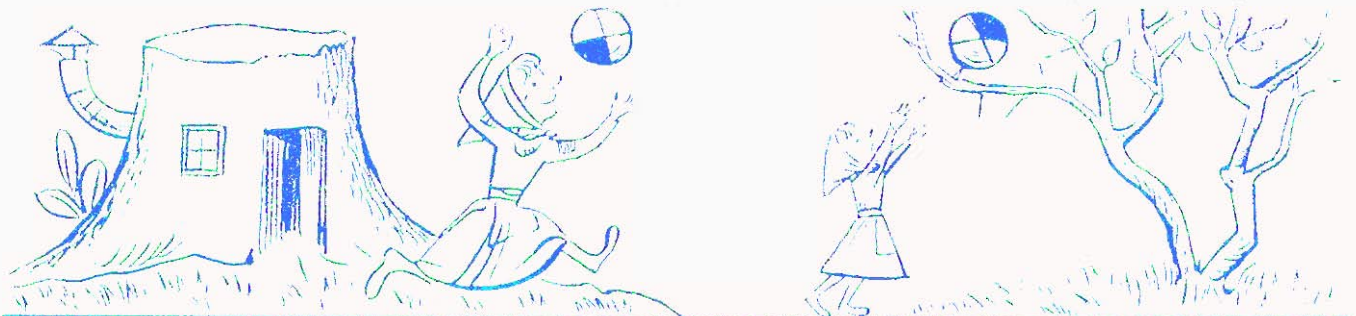
ГОЦА ДРАЛА

Вийшла вранці Гоца з хати:
„Час забаву починати!”

З нитки гойдалку зробила,
На гіллячку почепила.

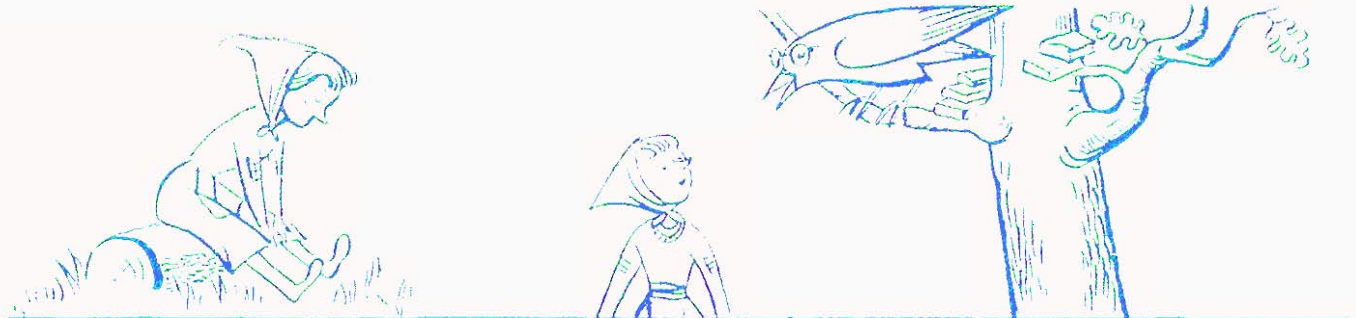
Та не довго і гойдалась —
Нитка трісь! — і обірвалась.

М'ячик винесла із хати,
Стала вгору підкидати.

Тільки ж м'ячик за хвилину
Впав, нечемний, у тернину.

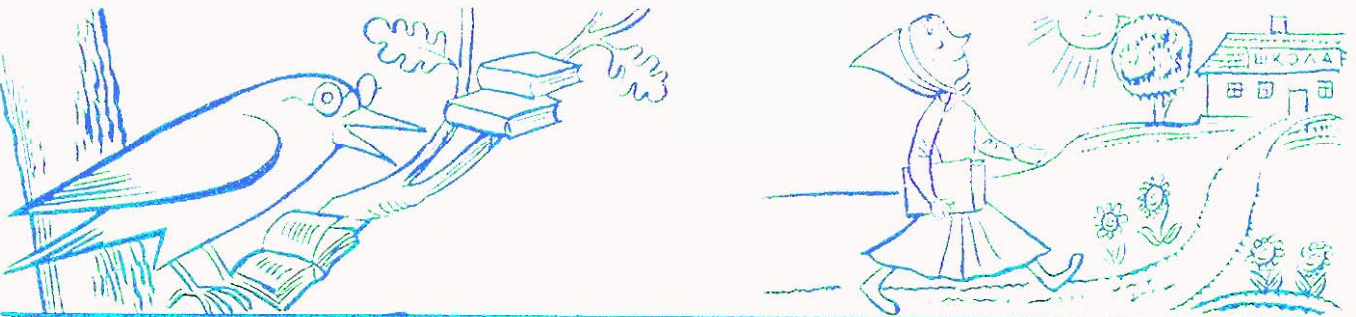
На колючку настромився
І в тернині залишився.

Зажурилась Гоца Драла,
Що забава щось невдала...

Бачить — крук сидить на дубі.
„Дай пораду, круче любий!”

Може знаєш ти забаву,
Гарну, і нову, і жваву?”

Обізвався з дуба крук,
Аж пішов по лісі гук:

„Найгарніша з всіх забава —
Школа, книжечка цікава!”

Гоца рада, як ніколи,
Бо й вона іде до школи.

СЧИЙМОСЬ!

ВИГАДЛИВИЙ ПЕТРИК

Поїхав Петрик з татом ловити рибу. Під вечір вертається додому, і на вулиці зустрічає його товариш.

- Де ж ти був?
- Ловив рибу.
- Яку?
- Щупаків.
- А багато наловив?
- Ні одного.
- То як же ж ти знаєш, що це були щупаки?

— ** —

— А я маю снігового діда! — нахваляється Петрик.
— Тепер, уліті? Усі снігові діди вже давно розтопилися.

- А мій ні!
- А чи він правдивий — отакій зі снігу великий дід?
- Ні, невеликий, але зовсім правдивий!
- Не може бути! А де ж він — покажи!
- Ось прошу — в холодильник!

БОЯГУЗ

— Знаєш, мамо, наша тітка то великий боягуз, — каже малий п'ятилітній Івасик.

- Але ж, Івасику, що ти таке говориш?
- Направду, мамо. Як тільки маємо переходити на другу сторону вулиці, тітка зараз же хапає мене за руку.

РОЗГАДАЙМО!

ДЕ ПРОВІВ ПЕТРИК ВАКАЦІЇ?

(Географічна загадка)

Поїхав Петрик з батьками на вакації і написав до своїх друзів з пластового гуртка такого листа:

„Дім, де проводимо ми наші вакації, побудований в особливому місці. Стоїть він на горі, і вранці я бачу, як сходить сонце з Атлантийського океану. Ввечері я бачу, як воно заходить-ховається в хвилях Тихого океану. Чи знаєте, де цей дім побудований?“

Стали пластунки думати-гадати, в якій це країні, в якому місці опинився Петрик, і розгадали.

А ви, юні географи, теж подумайте та напишіть до „Веселки“, де провів Петрик свої вакації.

— * —

ЯКІ ЦЕ ПТИЦІ?

а)	б)
Сам вечірньої години	Вірно людям я служу,
Заховався в куц калини, -	Ім дерева стережу,
На сто дудок і свистків	Дзьоб міцний і гострий маю
Чаром-співом край залив.	Шкідників ним здобуваю.

в)

Уночі гуляє, а вдень спочиває,
Має круглі очі, бачить серед ночі.

г)

Які ноги довгі,
Такий і ніс довгий,
Хату на хаті має,
Жабам рахунок знає.

— ** —

ЯКІ ЦЕ ЗВІРІ?

а) Люблю притаїтись,
На сонці погрітись,
Від людей сховатись, —
А люди бояться. | б) Котиться клубочок,
Зовсім без ниточок.
Замість ниточок —
Триста голочок. |
|--|--|

- в) Живе в лісі, хижий, дикий,
Душать кури та індики.
- г) Літом наїдається, а зимою виспляється.

— ** —

ЯКІ ЦЕ РОСЛИНИ?

- а) Гарна пані в золотім жупані;
Хоч жупан той латка на латці,
Але радіють тій пані в кожній хатці,
А хто її роздягати візьметься,
Той слізьми заллється.
- б) На сонечко я схожий і сонечко люблю,
До нього повертаю голівоньку свою.
- в) Що до сонця вік свій пнється
І його ім'ям зовється?
- г) На городі молода
Пишні коси розпліта,
У зелені хустинки
Золоті хова зернинки.
- г) Часто літом надівала
По новій сорочці,
А на зиму поскидала
Їй посалила в бочці.
- д) Я росла в темній темниці,
Як зросла — взяли в світлиці.
З мене шкуру всі деруть,
Мене варять, мене труть,
Пирого з мене печуть,
Відгадайте, хто я є.
Скажіть ім'я ви моє.
- е) Без ніг, без рук,
А вилізе на дрюк.

— ** —

МЕТАГРАМА

На неї птах сідає,
Вона його гойдає;
А коли Г на Б змінить, —
Звірятком стане вмить.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ЗА ЧЕРВЕНЬ-ЛИПЕНЬ ц. р.:
ХТО ВІН? Парасоль. МАГІЧНИЙ КВАДРАТ: 1) Корон;
2) опока; 3) Ромен; 4) океан; 5) панна. ХТО ЦЕЙ ПАН?
Слимак (равляк). ДИВНИЙ РИБАЛКА: рибальська сіль.
ЧИТАЙ ВПЕРЕД — ЧИТАЙ НАЗАД: рік — кір. ЦО ЦЕ
І ХТО ЦЕ? Вудка й рибалка. Слово на місці кралок: з л о в и в .

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК ІСТОРИЧНА КАЗКА BOHDAN, KOZAK-SORCERER

UKRAINIAN TALE

РОЗДІЛ XX: У ДІБРОВІ

CHAPTER XX: IN THE GROVE

Поки драгуни спохватилися, Богданові козаки відібрали від них зброю.

By the time the dragoons realized what was happening, Bohdan's Cossaks disarmed them.

Коли під Корсунем ударили гармати —

When the guns sounded off at Korsun —

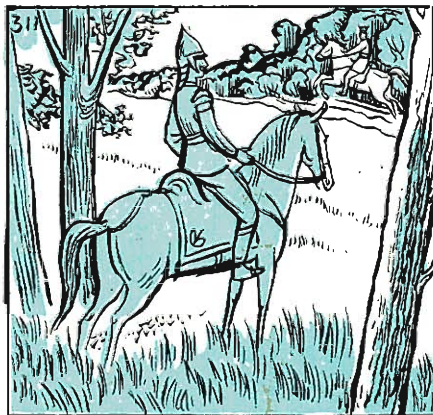
Богдан - характерник перший ухватив за лопату: — Пора, друзі! Копайте ями, підрізуйте пилами дерева!

Bohdan-the-Sorcerer was first to grab the shovel: It is time, friends! Start digging the trenches and cutting the trees!

І в тихій діброві закипіла гарячкова праця.

And the hum of hasty work filled the quiet of the grove.

На узліссі відбулася коротка нарада Богдана з Яремою; опісля Богдан галопом погнався в поле.

Bohdan and Yarema held a brief talk at the outskirts of the forest; then Bohdan galloped on his horse into the fields.

У Вовчій долині чекав уже на нього відділ козацької кінноти.

In the Valley of the Wolves a detachment of Cossack cavalry was already awaiting him.